

PROFESIJAS STANDARTS

Reģistrācijas numurs PS 0308

Profesija

Audiologopēds

Kvalifikācijas līmenis

5

Nodarbinātības apraksts

Audiologopēds ir sertificēta ārstniecības persona vai speciālists ar II līmeņa profesionālo augstāko izglītību un maģistra grādu, kura piedalās pacientu veselības veicināšanas, izglītošanas, ārstniecības un rehabilitācijas procesā. Audiologopēds veic profesionālo darbību Labklājības ministrijas, Veselības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošajās iestādēs un/vai veic jebkuras formas un veida uzņēmējdarbību.

Audiologopēds veic komunikācijas spēju, runas/valodas, fonācijas un rīšanas traucējumu novērtēšanu, diagnostiku, korekciju un rehabilitāciju personām jebkurā vecumā, kurām ir dažādu etioloģiju izraisīti runas, valodas, balss un rīšanas traucējumi.

Audiologopēds veic valodas izpēti un izvērtēšanu, konsultēšanu, logopēdisko rehabilitāciju personām ar dzirdes un redzes traucējumiem, orāli-faringeālās funkcijas traucējumiem, artikulācijas, tempa/ritma, balss traucējumiem, kā arī afāzijas un citiem neiroloģiskas izcelsmes runas traucējumiem.

Audiologopēds veic zinātniskos pētījumus, tos prezentē un rūpējas par savu profesionālo izaugsmi izvēlētajā darbības jomā. Atkarībā no izvēlētajā darbības jomas audiologopēds apgūst un lieto jomai specifiskās zinātniski pamatotās izpētes un izvērtēšanas, konsultēšanas, rehabilitācijas, adaptācijas un attīstības veicināšanas metodes un sniedz visus audiologopēda pakalpojumus, ievērojot profesionālo ētiku un ņemot vērā ārsta norādījumus par pacienta vispārējo veselības stāvokli.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Audiologopēda darba organizācija.	1.1 Iekārtot darba kabinetu atbilstoši valsts noteiktajām prasībām. 1.2 Aizpildīt dokumentāciju, precīzi atzīmējot ārsta norādījumus par pacienta vispārējo veselības stāvokli, atspoguļojot personas komunikācijas, runas un valodas stāvokli. 1.3 Informēt klientu, darba devēju un citus speciālistus par audiologopēda ētikas principiem, saglabāt konfidencialitāti attiecībā uz informāciju, kas iegūta par personu.
2. Audiologopēda darba plānošana.	2.1. Noteikt rehabilitācijas mērķus 2.2. Savas kompetences ietvaros izstrādāt audiologopēdiskās novērtēšanas un rehabilitācijas plānu un to realizēt. 2.3. Sadarboties ar citiem ārstēšanā un rehabilitācijā iesaistītiem speciālistiem. 2.4. Audiologopēdiskās rehabilitācijas procesa un rezultātu novērtēšana.
3. Audiologopēdiskā konsultēšana.	3.1. Ievākt un precizēt dzīves anamnēzi. 3.2. Diagnosticēt runas, valodas, balss, rīšanas, u.c. funkcionālos traucējumus. 3.3. Novērtēt personas sazināšanās spējas. 3.4. Izvēlēties nepieciešamās pārbaudes metodes. 3.5. Sagatavot un noformēt vērtējumam atbilstošu atzinumu.
4. Audiologopēdiskā rehabilitācija.	4.1. Rehabilitācija un korekcija atbilstoši "Logopēdiskā darba tehnoloģijām". 4.2. Izvēlēties atbilstošās rehabilitācijas metodes, ņemot vērā personas vecumu, traucējumu smaguma pakāpi un ilgumu.
5. Veikt pasākumus, kas nodrošina pacientu veselības veicināšanu.	5.1. Savlaicīgi atklāt runas un/vai valodas traucējumus. 5.2. Informēt medicīnas, pedagoģiskās sfēras darbiniekus un sabiedrību par pasākumiem, kas veicami un ievērojami, lai izvairītos vai mazinātu iespējamus runas, valodas, fonācijas, u.c. traucējumus. 5.3. Piedalīties pacientu organizāciju, biedrību un sabiedrības atbalsta grupu darbā. 5.4. Izglītēt tās veselības veicināšanā, saglabāšanā, atgūšanā un slimību profilakses jautājumos.
6. Sadarbības veidošana ar citiem medicīnas un pedagoģijas nozaru speciālistiem un pacientu piederīgajiem.	6.1. Sadarboties ar visiem rehabilitācijā iesaistītajiem speciālistiem, savas kompetences ietvaros aktīvi piedalīties rehabilitācijas komandas darbā. 6.2. Konsultēt piederīgos, aprūpētājpersonas, medicīnisko un pedagoģisko personālu. 6.3. Apmācīt piederīgos un/vai aprūpētājpersonas korekcijas darbam.

	<p>6.4. Sniegt vērtējumu un/vai atzinumu par pacienta runas un valodas stāvokli rehabilitācijas komandai, piederīgajiem vai aprūpētājpersonai.</p> <p>6.5. Sadarboties ar citām profesionālajām asociācijām un biedrībām Latvijā un ārzemēs.</p>
7. Īstenot audiologopēdu apmācības programmu.	<p>7.1. Piedalīties audiologopēdijas zinātnes izglītības programmas izstrādē dažādiem apmācību līmeņiem.</p> <p>7.2. Izstrādāt un aprobēt metodiskos materiālus, testus un pārbaudes materiālus audiologopēdijas zinātnes priekšmeta programmas īstenošanai.</p> <p>7.3. Izstrādāt metodiskos līdzekļus priekšmeta programmas īstenošanai.</p> <p>7.4. Īstenot izglītības procesu atbilstoši programmas mērķiem un uzdevumiem.</p> <p>7.5. Izvēlēties mācīšanas metodoloģiju.</p> <p>7.6. Izvēlēties mērķiem un uzdevumiem atbilstošu mācīšanas metodiku.</p> <p>7.7. Vadīt praktiskās mācības.</p> <p>7.8. Lasīt izglītojošas lekcijas par audiologopēdijas zinātni dažādām sabiedrības grupām - skolotājiem, studentiem, pacientu biedrībām un asociācijām.</p>
8. Vērtēt un analizēt izglītojamo izglītības procesā iegūtās zināšanas un prasmes.	<p>8.1. Atbilstoši savai kompetencei izstrādāt diagnosticējošus un gala testus teorētisko zināšanu pārbaudei.</p> <p>8.2. Izstrādāt pārbaudes darba aprakstus izglītojamo prasmju un iemaņu pārbaudei.</p> <p>8.3. Izvēlēties mācību metodēm atbilstošas vērtēšanas metodes.</p> <p>8.4. Izvērtēt un analizēt iegūtos rezultātus.</p>
9. Turpināt pašizglītību.	<p>9.1. Regulāri pilnveidot savu profesionālo kvalifikāciju tālākizglītībasursos.</p> <p>9.2. Piedalīties semināros un konferencēs.</p> <p>9.3. Piedalīties pieredzes apmaiņā.</p> <p>9.4. Aktīvi sekot jaunumiem audiologopēdijas zinātnē, lasot speciālo literatūru.</p> <p>9.5. Piedalīties jauno darbinieku izglītošanā.</p>
10. Ievērot sanitārās normas.	<p>10.1. Ievērot darba aizsardzības un drošības tehnikas noteikumus.</p> <p>10.2. Ievērot personīgo un darba higiēnu.</p> <p>10.3. Ikgadējās medicīniskās apskates veikšana, atbilstīgi valstī pieņemtajiem normatīvajiem aktiem.</p> <p>10.4. Ievērot saistošos Sabiedrības veselības aģentūras reģionālo filiāļu noteikumus.</p>
11. Nodrošināt neatliekamas medicīniskās palīdzības sniegšanu.	<p>11.1. Sniegt pirmo palīdzību pacientiem un viņu piederīgajiem dzīvībai vai veselībai kritiskā stāvoklī.</p> <p>11.2. Ievērot normatīvos aktus, kuri nosaka ārstniecības personas darbību katastrofu un neatliekamo situāciju gadījumā.</p>

	11.3. Informēt ārstniecības personas, kuras nodrošinās turpmāko medicīnisko palīdzību, par sniegto palīdzību un pacienta stāvokļa dinamiku neatliekamajās situācijās.
12. Veikt uzņēmējdarbību.	12.1. Nodrošināt materiāli tehnisko bāzi. 12.2. Nodrošināt dokumentu apriti (sistematizāciju). 12.3. Organizēt darbu, pamatojoties uz LR likumiem. 12.4. Nodrošināt uzņēmuma līgumsaistību izpildi.

Īpašie faktori, kas raksturo darba vidi

Organizatoriskie faktori - Savu darbu veic patstāvīgi, savas kompetences ietvaros, ievērojot ārsta norādījumus par norītošo terapiju, rehabilitācijas mērķiem un pacienta vispārējo veselības stāvokli.

Fizikālie riska faktori - Liela maņu orgānu receptoru un balss aparāta muskuļu slodze.

Bioloģiskie riska faktori -Liela uzmanības koncentrācija visas darba dienas garumā.

Īpašās prasības uzdevumu veikšanai -Nepieciešamas labas organizatoriskās, kreatīvās, komunikatīvās prasmes, empātijas spējas.

Prasmes

Kopīgās prasmes nozarē	Specifiskās prasmes profesijā	Vispārējās prasmes un spējas
<ul style="list-style-type: none"> • Darboties saskaņā ar juridiskiem un ētiskiem pamatprincipiem. • Noteikt prioritātes savā darbā. • Veicināt un pielietot pozitīvas saskarsmes iemaņas aprūpes darbā. • Sadarboties ar indivīdiem, ģimenēm. • Sadarboties ar citiem veselības un sociālās aprūpes profesionāļiem un institūcijām. • Radīt, uzturēt drošu veselības aprūpes darba vidi. • Ievērot darba higiēnas un drošības prasības. • Plānot savu darbību veselības aprūpes darba ietvaros. • Piedalīties studentu/kolēģu profesionālajā pilnveidē. • Veidot mācību metodiskos materiālus. • Prast ievērot konfidencialitāti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ievākt datus (dzīves anamnēzi) par pacientu/klientu. • Pārzināt runas un valodas traucējumu diagnosticēšanas iespējas un metodes. • Spēt novērtēt valodas attīstības līmeni un sazināšanās spējas. • Lietot subjektīvās un objektīvās izmeklēšanas, diagnostikas metodes. • Pārzināt logopēdiskās tehnoloģijas, prast tās pielietot logopēdiskajā darbā. • Izmantot alternatīvās un augmentatīvās (papildinošās) sazināšanās metodes. • Spēt noteikt korekcijas mērķi, sastādīt korekcijas programmu, izvēlēties un pielietot atbilstošas korekcijas metodes un paņēmienus, kā arī prast novērtēt korekcijas procesa gaitu un rezultātus. • Spēt integrēt dažādu zinātņu sasniegumus logopēdiskajā darbā. • Apkopot un analizēt pacienta aprūpes procesa datus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valsts valodas prasme augstākajā līmenī. • Angļu vai vācu sarunvalodas prasme. • Komunikatīvā prasme. • Spēt argumentēt savu savu viedokli. • Ievērot savstarpējās uzvedības kultūras normas. • Uzņemties atbildību par savu profesionālo darbību. • Spēt kritiski domāt un risināt problēmas. • Sadarboties ar citu profesionālo asociāciju pārstāvjiem. • Spēja strādāt patstāvīgi. • Izprast komandas darba stilu un strādāt grupā. • Stimulēt savu un personāla profesionālo attīstību. • Vākt un analizēt informāciju. • Strādāt ar datoru- Word, Excel, u.c. aktuālākajās programmās. • Skaidri un precīzi apkopot un sniegt iegūto informāciju. • Analizēt un dokumentēt datus.

<ul style="list-style-type: none"> • Prast iegūt un izmantot informāciju. • Strādāt, ievērojot LR likumdošanu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentēt datus par pacienta funkcionālo stāvokli, tā izmaiņām. • Izvēlēties mācību mērķiem atbilstošas mācību un vērtēšanas metodes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pielietot ētikas principus vadīšanā un pedagoģijā. • Spēja pozitīvi domāt. • Elastīga pieeja problēmu risināšanā. • Pašreklāmas spēja.
--	---	---

Zināšanas

Zināšanas	Zināšanu līmenis		
	Priekšstats	Izpratne	Pielietošana
Teorētisko un praktisko zināšanu bāze fundamentālajās un medicīnas pamatdisciplīnās (anatomija, histoloģija, fizioloģija, bioloģija, u.c.)			
Teorētisko un praktisko zināšanu bāze fundamentālajās un medicīnas pamatdisciplīnās atbilstoši audiologopēda profesijas specifikai (neirofizioloģija, neiropsiholoģija, u.c.)			
Teorētisko un praktisko zināšanu bāze klīniskajās disciplīnās (onkoloģija, psihiatrija, narkoloģija, iekšējās slimības, u.c.)			
Teorētisko un praktisko zināšanu bāze klīniskajās disciplīnās atbilstoši audiologopēda profesijas specifikai (foniatrija, neiroloģija, otorinolaringoloģija, pediatrija, gerontoloģija, u.c.)			
Teorētisko un praktisko zināšanu bāze logopēdijā un saistītajās zinātnēs (agrīnās attīstības logopēdija, alternatīvo palīgierīču sistēma, disfāģija, fonopēdija, neirologopēdija, starptautiskā fonētiskā transkripcija, u.c.)			
Audioloģija un akustiskās uztveres fizikālie pamati			
Veselības aprūpe, rehabilitācijas organizācijas pamati un vispārējā rehabilitācija			
Teorētisko un praktisko zināšanu bāze pedagoģiskajās disciplīnās (pirmskolas, skolas, pieaugušo pedagoģija, speciālā pedagoģija, mūsdienų pedagoģija, u.c.)			
Medicīnas psiholoģija, saskarsmes psiholoģija un psihoterapijas pamati			
Pirmās, neatliekamās medicīniskās palīdzības kurss			
Valsts valodas, svešvalodu un medicīniskās terminoloģijas zināšanu bāze saistībā ar audiologopēda profesijas specifiku (lingvistika, latīņu valoda, zīmju valoda, u.c.)			
Tiesību pamati, cilvēktiesības un profesionālās ētikas pamatkurss			
Medicīniskā statistika, informātika, metodoloģija un zinātniski pētnieciskās metodes			
Medicīnas, logopēdijas un speciālās pedagoģijas vēstures kurss			

Profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

- Inga Rutmane – Latvijas Audiologopēdu asociācijas priekšsēdētāja un Rīgas Stradiņa

universitātes Rehabilitācijas fakultātes Logopēdijas Akadēmiskās skolas studiju programmas vadītāja;

- Christina Dravins - logopēde, Lundas universitāte (Zviedrija), Zviedrijas asociācijas "Audiologi-Logopēdi-Foniatrī" prezidente;
- Ilze Strazdiņa – Latvijas Audiologopēdu asociācijas priekšsēdētājas vietniece, Dzelzceļa slimnīcas "Biķernieki" logoterapeite;
- Andra Vabale – Latvijas Audiologopēdu asociācijas valdes locekle, Limbažu pilsētas domes Konsultatīvā Bērnu centra vadītāja, logoterapeite;
- Ilze Klatenberga – Latvijas Audiologopēdu asociācijas valdes locekle, Latvijas Bērnu Dzirdes centra logopēde;
- Jānis Sokolovs – profesors, Latvijas Otorinolaringologu asociācijas prezidents;
- Ināra Brakovska – Latvijas Rehabilitologu biedrības priekšsēdētāja vietniece,
- BO VU "Vidzemes novada rehabilitācijas centrs "Līgatne" ;
- Aivars Vētra – asoc.profesors, NRC "Vaivari" direktors, Rīgas Stradiņa universitātes Rehabilitācijas fakultātes dekāns;
- Sandra Kušķe – Latvijas Bērnu Dzirdes centra vadītāja, ārsts-audiologs;
- Dzintars Mozgis – Dr. med., BO VAS "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca" direktors.

Profesijas standarta eksperti:

- U.Līkops, LR Veselības ministrija, valsts sekretārs;
- G.Osis, SIA Rehabilitācijas centrs Baltezers, rīkotājdirektors;
- L.Ķīse, Asoc.prof. VAS P.Stradiņa klīniskās universitātes slimnīca, Otorinolaringoloģijas klīnikas vadītāja.

Audiologopēda Profesijas standarts apspriests un apstiprināts Latvijas Audiologopēdu asociācijas valdes sēdē 15.10.2004., protokols Nr.5.

Audiologopēda Profesijas standarta precizējumi apspriesti un apstiprināti Latvijas Audiologopēdu asociācijas valdes sēdē 5.03.2005., protokols Nr.7.